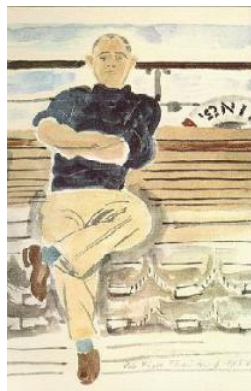
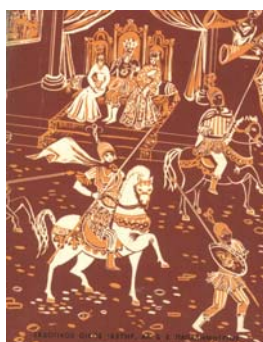

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΠΑΙΔΩΝ 2004-2007

Κείμενα για το μάθημα της λογοτεχνίας

Επιμέλεια:
Βενετία Αποστολίδου & Ελένη Χοντολίδου

Γ' Γυμνασίου

ΑΘΗΝΑ 2007

Κείμενα για το μάθημα της λογοτεχνίας

Γ' Γυμνασίου

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΠΑΙΔΩΝ 2005-2007
ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ ΜΕΤΡΟ 1.1 ΕΝΕΡΓΕΙΑ 1.1.1
ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ/ΕΛΚΕ
ΥΠΕΥΘΥΝΕΣ ΕΡΓΟΥ: ΑΝΝΑ ΦΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ-ΘΑΛΕΙΑ ΔΡΑΓΩΝΑ

Η ΠΡΑΞΗ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΕΙΤΑΙ ΚΑΤΑ 75% ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΚΑΙ ΚΑΤΑ 25% ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ

ΔΡΑΣΗ 1.Α.5 Δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού λογοτεχνίας για τη Γ' Γυμνασίου

Επιστημονικές υπεύθυνες δράσης: **ΒΕΝΕΤΙΑ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ**
ΕΛΕΝΗ ΧΟΝΤΟΛΙΔΟΥ

Συγγραφική Ομάδα: Χρήστος Δανιήλ, Νικολίνα Κουντουρά, Γρηγόρης Πασχαλίδης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

Κείμενα για το μάθημα της λογοτεχνίας

Γ' Γυμνασίου

ΑΘΗΝΑ 2007

Νανουρίσματα: κοιμήσου και παράγγειλα

Επιμέλεια: *Ελένη Χοντολίδου*

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΝΑΝΟΥΡΙΣΜΑΤΑ

Τα δύο πρώτα νανουρίσματα περιλαμβάνονται στη συλλογή του Νικόλαου Γ. Πολίτη *Εκλογαί από τα τραγούδια του ελληνικού λαού* (1914). Το πρώτο προέρχεται από τη Χίο και έχει καταγραφεί από το γάλλο φιλέλληνα Κλων Φωριέλ (1825) και το δεύτερο από την Κορινθία και έχει καταγραφεί από τον Μιχ. Λελέιο (1888). Όπως φαίνεται καθαρά από τους στίχους των δύο τραγουδιών, το πρώτο αναφέρεται σε αγόρι και το δεύτερο σε κορίτσι.

(1)

Να μου το πάρεις, ύπνε μου

Να μου το πάρεις, Ύπνε μου, τρεις βίγλες¹ θα του βάλω,
τρεις βίγλες, τρεις βιγλάτορες, κι οι τρεις αντρειωμένοι².
Βάλλω τον Ήλιο στα βουνά, τον αετό στους κάμπους,
τον κυρ Βοριά τον δροσερό ανάμεσα πελάγου.
Ο Ήλιος εβασίλεψεν, ο αϊτός αποκοιμήθη,
κι ο κυρ Βοριάς ο δροσερός στις μάνας του πηγαίνει.
«Γιέ μ', πού 'σουν χτες, πού 'σουν προχτές, πού 'σουν την άλλη νύχτα;
Μήνα με τ' άστρι μάλωνες, μήνα με το φεγγάρι,
Μήνα με τον αυγερινό³, πού 'μαστ' αγαπημένοι;
–Μήτε με τα' άστρι μάλωνα, μήτε με το φεγγάρι,
μήτε με τον αυγερινό οπού 'στ' αγαπημένοι
Χρυσόν υγιόν εβίγλιζα στην αργυρή του κούνια».

(2)

Κοιμήσου αστρί⁴

Κοιμήσου αστρί, κοιμήσου αυγή, κοιμήσου νιο φεγγάρι
κοιμήσου, που να σε χαρεί ο νιος που θα σε πάρει.
Κοιμήσου, που παράγγειλα στην Πόλη τα χρυσά σου,
στη Βενετιά τα ρούχα σου και τα διαμαντικά σου.
Κοιμήσου, που σου ράβουνε το πάπλωμα στην Πόλη
Και σου το τελειώνουνε σαρανταδυό μαστόροι
στη μέση βάνουν τον αετό, στη μέση το παγόνι⁵.
Νάνι του ρήγα το παιδί, του βασιλιά τ' αγγόني.
Κοιμήσου και παράγγειλα παπούτσια στον τσαγκάρη,
Να σου τα κάνει κόκκινα με το μαργαριτάρι.
Κοιμήσου, μες στην κούνια σου και στα παχιά παχιά⁶ σου,
η Παναγιά η δέσποινα να είναι συντροφιά σου.

¹ **βίγλα:** σκοπιά, παρατηρητήριο σε ψηλή θέση, σκοπός, φρουρός/βιγλάτορας: (παρωχ., λογοτ.) σκοπός, φρουρός, ειδικά αυτός που βρίσκειται σε παρατηρητήριο σε ψηλή θέση/βιγλίζω: (παρωχ., λογοτ.) παρατηρώ από ψηλά, φυλάω σκοπός

² **αντρειωμένος & ανδρειωμένος** -η -ο: αυτός που τον χαρακτηρίζει η γενναιότητα και η μεγάλη σωματική δύναμη

³ **Αυγερινός:** ονομασία του πλανήτη Αφροδίτη κατά την πρωινή του εμφάνιση, αστέρι/άστρο της αυγής/αυγερινός -ή -ό: αυτός που εμφανίζεται, υπάρχει την αυγή · (πολύ) πρωινός

⁴ **άστρι & αστρί:** το αστέρι, η Πούλια

⁵ **παγόνι:** πτηνό, το πιο μεγαλόσωμο από τα ορνιθόμορφα, με εντυπωσιακά πολύχρωμο και στιλπνό πτέρωμα και μακριά ουρά · το αρσενικό, κατά την προγαμιαία του συμπεριφορά, επιδεικνύει την όμορφη ουρά του ανοίγοντάς την σαν βεντάλια

⁶ **παχνί:** μόνιμη κατασκευή σε στάβλο, στην οποία τοποθετείται η τροφή των ζώων (άχυρο, χόρτο κτλ.)

(3)

Νανούρισμα

Νάνι νάνι νάνι νάνι
το μωρό μου για να κάνει

Ήρθες ύπνε από την πόλη
έλα κοιμίσε τ' αγόρι

Νάνι νάνι νάνι νάνι
το πουλάκι μου να κάνει

Στη πόλη του παρήγγειλα
να φτιάξω τ' άρματά⁷ του

Στη Βενετιά τα ρούχα του
και τα χρυσαφικά του
Νάνι νάνι νάνι νάνι
το αγόρι μου να κάνει

Έλα ύπνο υπνωσέ 'το
Παναγιά μου φυλαξέ 'το

---

⁷ άρμα: όπλο

(4)

Νανούρισμα

Μακεδονίας

Ύπνε που παίρνεις τα παιδιά,
Έλα πάρε και τούτο
Μικρό-μικρό σου το 'δωσα
μεγάλο φέρε μου το

Μεγάλο σαν ψηλό βουνό
ίσιο σαν κυπαρίσσι
Οι κλώνοι⁸ του να φτάνουνε
σ' ανατολή και δύση

Κοιμήσου και παράγγειλα
στην Πόλη τα προικιά σου
Στη Βενετιά τα ρούχα σου
και τα χρυσαφικά σου

Νάνι, νάνι, νάνι, νάνι
το μωράκι μου να κάνει
Έλα ύπνε, πάρε μού το
και γλυκά αποκοιμίσε το

Νάνι, που το μεγάλωσαν
τρεις αδερφές και μάνα
Και πάλι δεν τους φτάνανε
πήραν και παραμάνα⁹

Ύπνε που παίρνεις τα παιδιά
έλα πάρε και τούτο
Να μου το πας στον γκιουλ-μπαζέ¹⁰
και πάλι φέρε μου το

Κοιμήσου χαϊδεμένο μου
κι εγώ σε νανουρίζω
Στην αγκαλιά μου σε κουνώ
και σε γλυκοκοιμίζω

---

⁸ κλώνος: κλαδί δέντρου, ιδίως μεγάλο και χοντρό

⁹ παραμάννα η: γυναίκα που θήλαζε ξένα παιδιά με αμοιβή και που (συχνά) παρακολουθούσε την ανατροφή τους στη νηπιακή ηλικία

¹⁰ γκιουλ-μπαζές: Παράδεισος

(5)

Ύπνε κοιμήσου κόρη μου
Σμύρνης

Ύπνε κοιμήσου κόρη μου
κι εγώ να σου χαρίσω
την Αλεξάνδρεια ζάχαρη.
Και το Μισίρι¹¹ ρύζι
και την Κωνσταντινούπολη
τρεις χρόνους να την 'ρίζεις.

(6)

Πάρε το ύπνε το παιδί
Κρήτης

Πάρε το ύπνε το παιδί
κι άμε το στα περβόλια
γέμισε τα στηθάκια του
γαρύφαλλα και ρόδια.

Κοιμήσου εσύ μωράκι μου
σε κούνια καρυδένια
σε ρουχαλάκια κεντητά
και μαργαριταρένια.

Κοιμήσου με τη ζάχαρη
κοιμήσου με το μέλι
και νίψου¹² με τ' ανθόνερο
που νίβονται οι αγγέλοι.

(7)

Ύπνε που παίρνεις τα παιδιά

Ύπνε που παίρνεις τα μικρά
έλα πάρε και τούτο
να μου το πας στο γκιούλ-μπαχτσέ
και πάλι φέρε μου το.

Αχ, νάνι

---

¹¹ **Μισίρι:** Κάιρο-Αίγυπτος

¹² **νίβομαι:** πλένομαι

Κοιμήσου χαϊδεμένο
κι εγώ σε νανουρίζω
στην αγκαλιά μου σε κουνώ
και σε γλυκοκοιμίζω.

Αχ, νάνι

(8)
Κοιμάται εμένα ο σκρίνος¹³ μου
Αστυπάλαιας

Κοιμάται 'μένα ο σκρίνος μου
μα πώς θα τον ξυπνήσω
πού θα βρω διαμαντόπετρες
να τον πετροβολήσω;

Ζαλίζομαι, ζαλίζομαι
όταν σε συλλογίζομαι.

Κοιμάται 'μένα ο σκρίνος μου
μα πώς θα τον ξυπνήσω
να πάρω το ροδόσταμο¹⁴
να τον δροσολογήσω.

(9)
'Ελα ύπνε κοιμήσέ το
Πελοποννήσου

'Ελα ύπνε κοιμήσέ το
και γλυκά νανούρισέ το
έλα ύπνε από τη Χιό
και αποκοίμα μου το γιο.

'Ελα ύπνε κοιμήσέ το
και γλυκά νανούρισέ το
έλα ύπνε από την πόλη
και αποκοίμα μου την κόρη.

---

¹³ **σκρίνος**: το άνθος κρήνος

¹⁴ **ροδόσταμο**: αρωματικό απόσταγμα από τριαντάφυλλα · ροδόνηρο, διάλυμα ροδέλαιου σε νερό

ΕΝΤΕΧΝΑ ΝΑΝΟΥΡΙΣΜΑΤΑ

(10)

Νανούρισμα στο γιο μου¹⁵

Ναζίμ Χικμέτ

Ο γιος μου κρουλόγησε. Καιει στον πυρετό, ύπνος δεν τον παίρνει. Τα μάτια του βγάζουνε φωτιές. Κι η μάνα του: «Να νανουρίσω το μωρό μου», λέει. «Γι να του τραγουδήσω; 'Νάνι νάνι το παιδί μου' ή το 'Ας κοιμηθεί να μεγαλώσει κι ύστερα πασάς να γένει'»; Μα ούτε το ένα ούτε το άλλο.

Η μάνα του γιου μου έτσι θα 'θελα να τον νανουρίσει:

---

¹⁵ Γαργαντούδης, Ευριπίδης, Σοφία Χατζηδημητρίου & Θεοδώρα Μέντη (2006). *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Β'* Γυμνασίου/μτφρ. Έρα Σαββαΐδου. Αθήνα: ΟΕΔΒ, 56-57. Στο βιβλίο υπάρχει η εξής μικρή εισαγωγή: «Ο πατέρας-ποιητής παραστέκεται στο άρρωστο παιδί του και υπαγορεύει στη μητέρα το παρακάτω ασυνήθιστο νανούρισμα».

Κοιμήσου, σπλάχνο μου, κοιμήσου· νάνι...
Στον ύπνο σου έρχεται μια θάλασσα απέραντη. Βουνά
τα κύματά της, φουσιώνουν αφρισμένα, λυσομανάνε¹⁶...

Κοιμήσου, σπλάχνο μου, κοιμήσου· νάνι...
Στον ύπνο σου έρχεται ένα καράβι, κι εσύ στη γέφυρα
του καπετάνιου. Στα δεξιά σου, το κύμα που χτυπιέται,
και στα ζερβά σου... Για δεξ το που σε πολεμάει...
Μα μη σε νοιάζει, γιε μου, μη φοβάσαι! Οι μηχανές δουλεύουνε
Σαν την καρδιά σου. Το σκαρι¹⁷ γερό και το τιμόνι στα χέρια σου...

Κοιμήσου, σπλάχνο μου, κοιμήσου· νάνι...
Πελώρια αέρινη γέφυρα δένει τα περιγιάλια.
Στ' αστραφτερό δοκάρι της εσύ αγναντεύεις¹⁸.
Κοίτα κάτω, μη ζαλιστείς. Κοίτα πάνω,
Το κεφάλι σου λες κι ακουμπάει στον ουρανό...

Κοιμήσου, σπλάχνο μου, κοιμήσου· νάνι...
Τι πολλά βιβλία είν' αυτά; Όλα τα έχεις διαβάσει;
Ρυτίδες στο μέτωπό σου, τα μαλλιά σου κατάλευκα.
Τα μάτια σου είναι τα μόνα στη γη που έχουν καταλάβει.
Μην αμφιβάλλεις, μη φοβάσαι μη και δεν βρήκες ό,τι έψαχνες.
Διάβαζε πολεμώντας, διάβαζε αυτό που διαβάζεις
Χωρίς να το ξεχωρίζεις από τη μάχη...

Κοιμήσου, σπλάχνο μου, κοιμήσου· νάνι...
Άκου' φωνές ακούς. Κοίτα τι όμορφα χρώματα που βλέπεις...
Τα χέρια σου χαϊδεύουν το μάρμαρο, και να, του δίνουν το πιο σταθερό,
το πιο ζωντανό σχήμα...

Κοιμήσου, σπλάχνο μου, κοιμήσου· νάνι...
Άφοβος σας θαλασσινός, μάστορας δημιουργός,
φιλόσοφος γνώστης και καλλιτέχνης τολμηρός· έτσι να γίνεις...
Κοιμήσου, σπλάχνο μου, κοιμήσου· νάνι...

---

¹⁶ **λυσομανάω-ώ:** (κυρ. για στοιχεία της φύσης) εκδηλώνομαι με ορμή, με μεγάλη ένταση, μαινομαι

¹⁷ **σκαρι:** ο ξύλινος σκελετός της ναυπηγικής κλίνης, επάνω στον οποίο στηρίζεται το καράβι όταν ναυπηγείται ή επισκευάζεται

¹⁸ **αγναντεύω:** παρατηρώ, κοιτάζω από μακριά και από ψηλά.

(11)

Κοιμήσου αγγελούδι μου

Κοιμήσου αγγελούδι μου, παιδί μου νάνι-νάνι
να μεγαλώσεις γρήγορα σαν το ψηλό πλατάνι

Να γίνεις άντρας στο κορμί και στο μυαλό
και να 'σαι πάντα μες το δρόμο τον καλό.

Κοιμήσου αγγελούδι μου,
γλυκά με το τραγούδι μου.

Κοιμήσου περιστέρι μου, να γίνεις σαν ατσάλι,
να γίνει κι η καρδούλα σου σαν του Χριστού μεγάλη.

Για να μην πεις μες στη ζωή σου, δεν μπορώ,
κι αν πρέπει ακόμα να σηλώσεις και σταυρό.

*στίχοι: Κώστας Βίρβος
μουσική: Μίκης Θεοδωράκης*

(12)

Νανούρισμα

Θα κεντήσω
πάνω στ' αλόγου σου τη σέλα
με διαμαντόπετρες σωρό
του φεγγαριού το πήγαιν' έλα
στο πελαγίσο το νερό
Αγόρι μου αγόρι μου
αγόρι μου να σε χαρώ

Θα κεντήσω
στ' ασημοπίστολά σου πλάι
της χελιδόνας το φτερό
κι ένα σταυρό να σε φυλάει
τις νύχτες που σε καρτερώ

Θα κεντήσω
πάνω στο δίκοπο σου λάζο¹⁹
το βλέμμα σου το καθαρό
αυτό το βλέμμα το γαλάζιο
που δεν χορταίνω να θωρώ²⁰

*στίχοι: Λευτέρης Παπαδόπουλος
μουσική: Μάνος Λοΐζος*

(13)

ΝΑΝΟΥΡΙΣΜΑ

Κοιμάται ο ήλιος στα βουνά κι η πέρδικα στα δάση
κι εσύ πανσέ και γιασεμί
κλείσε τα μάτια μια στιγμή
ο ύπνος να σε πιάσει.

Μετάξι από τη Βενετιά και μάλαμα απ' την Προύσα
τα όνειρά σου να ντυθούν
σαν τα δικά μου μη χαθούν
που τόσο αγαπούσα.

---

¹⁹ **λάζο** το & **λάζος** ο: είδος μαχαιριού που διπλώνει στη λαβή

²⁰ **θωρώ**: κοιτάζω, βλέπω

Σ' αυτό τον τόπο οι καιροί φέρνουνε καταιγίδες
μα σώζονται όταν ξεσπούν
από καρδιές που αγαπούν
τα όνειρα κι οι ελπίδες.

Κι είναι κραυγή και προσταγή και πάθος του χωμάτου
απ' τον καρπό του άμα φας
σα μεγαλώσεις ν' αφηφάς
τα βέλη του θανάτου.

Δώσε καρδιά μου στο παιδί τον πιο γλυκό σου χτύπο
για να του κάνει συντροφιά
μες σε βροχή και συννεφιά
όταν εγώ θα λείπω.

Και δε με νοιάζει αν θα χαθώ αφού θα ζεις για μένα
είναι της φύσης ο σκοπός
κι είσαι του έρωτα καρπός
και μιας αγάπης γέννα.

*στίχοι: Δημήτρης Αποστολάκης
μουσική: Μιχάλης Σταυρακάκης*

